

Válečné Vánoce na frontě

První Vánoce tzv. Velké války roku 1914 vešly do dějin mimořádnou událostí. Na některých úsecích západní fronty došlo ke spontánně uzavíranému příměří. Při něm si britští a němečtí vojáci zneprátelených stran zaspívali koledy, někteří si vyměňovali dárky, popili spolu i pojedli. Slavení svátku s protivníkem si zaslouží název „vánoční zázrak“. Příměří započalo 25. prosince. Vánoční příměří je označení pro neoficiální příměří, krátkodobé oslavy lidství a humanity, které se odehrálo na západní frontě během Vánoc v roce 1914. Něco takového se v podobné intenzitě už neopakovalo. Příměří leckde trvalo až do Nového roku.

K neuvěřitelné události během Vánoc 1914 došlo nejprve v okolí belgického městečka Ypres, v úseku St. Yves-Neuve Chappelle, dlouhém asi čtyři kilometry. Tedy na místě, kde německá armáda od dubnu 1917 poprvé použila bojový plyn, který po něm dostal jméno yperit. A právě tam proti sobě odpočívali v zákopech vojáci obou zneprátelených stran. Všechno začalo jaksi samovolně, byť ne úplně náhodně. Papež Benedikt XV. (1914–1922) vyzval v prvním roce Velké války bojující strany na západní frontě, aby ve dnech mezi 24. až 26. prosincem uctily Vánoce jako svátky dobré vůle, pokoje, míru, soucitu, naděje, lásky a víry v rodinu.¹

Vánoční „zázrak“ na západní frontě inspiroval francouzské a německé filmaře, kteří ve filmu „Šťastné a Veselé“ z roku 2005 zachytili, co se na během vánočních svátků roku 1914 událo.

Karel Kroužek

Táborský rodák, sokol a čs. turista, před válkou pracoval v Přerově v drogerii. Krátce po Vánocích 1914 přišel jeho rodičům do Tábora dopis o tom, jak strávil Vánoce na východní frontě. „Právě na štědrý večer jsem dostal službu jako velitel stráže, ale též jsem ho slavil. Ano i stromeček jsme měli. Malý stromeček postavený v širém poli, blíže našeho tábořiště, okrášlený řetězy z knížkového papíru, vatou, doutníky a bonbony, které jsme dostali darem od našeho setníka; dále komisním sucharem a několika svíčkami. Večer, když jsme ho rozsvítili, byla skutečná podívaná, která nám utkví na vždy v paměti. Krásná, jasná noc a citelná zima. Po jedné straně rysuje se pár domků zapadlé ruské vesničky; z ostatních stran pak les a širá pole. Kolem stromku stojí houf vojáků vážně a zamyšleně. Na každém zřítí, že myšlenky jeho jsou daleko, daleko v dálné vlasti u jeho drahých. Pak k nám řečnil štábní lékař německy za přítomnosti všech důstojníků a po něm náš polní kněz česky. Velice krásně a dojemně nám připomínal naši domovinu, odkud zajisté v této chvíli k nám zalétají tisíce a tisíce vzpomínek. Mluvil za hrobového ticha, rušené pouze ojedinělým výstřelem z těžkých houfnic, které stojí na blízku. Pak zpívána hymna rakouských národů a sice každý voják ve své mateřštině a po ní vážně, ale jako burácení hromu nese se naše česká národní hymna „Kde domov můj“. Jest nás zde hodně Čechů a zpívali jsme všichni. Čepice smeknuté. Hned při prvních zvucích zřítí na mnohých tvářích zarostlých a otužených ve všech psotách a nebezpečích, jak jim kanou velké slzy. Byl to nejdojímavější okamžik celého večera. Pak nás náš plukovní lékař fotografoval. Bohužel se to nepovedlo. Já seděl před stromkem ještě s jedním vojákem a na klíně dvě děcka z blízké vesnice. Po fotografování se všecko rozešlo a zůstal jsem u ohně pouze já a muži, kteří jsou k strážím přiděleni. Tak jsem proseděl celou noc u ohně, vyrušován pouze výstřely těžkých houfnic a střídáním stráže. Bude to jednou vzpomínka po létech, jestli se ovšem vrátíme ...“²

¹ Lenka Bobíková, Filip Šára, Novinky, Právo, <https://www.novinky.cz/vanoc/clanek/vanocni-zazrak-na-zapadni-fronte-40307654>.

² Český jih, roč. 43, č. 2, 9. 1. 1915, s. 3.

Karel Hájek

Karel Hájek pracoval po válce jako úředník v tabákové továrně. S manželkou Marií/Martou bydlel na 9. května 516 (fotoateliér Šechtl a Voseček). V týdeníku Tábor otiskli, jak oslavil Vánoce 1914.

Štědrý večer na severním bojišti. Bra-tranec m. kancelisty p. Heřmánka p. K. Há-jek sděluje, jak slavil válečný štědrý večer. Píše: »Obloha chmúrou zatažená. Tu a tam jest slyšeti rány z pušek nepřátelských i na-šich. Ležíme jako záloha již od předešlého dne v zákopech. Každý z nás jiného nemá na mysli, jen jaký bude náš štědrý večer, který se již pomalu blíží. Kolem čtvrté ho-diny vmísí se v rány pušek i rány z děl. kterých na naší straně jest na osmdesát v činnosti a které zle řadí v nepřátelských li-ních. O sedmé hod. večer jsme vystřídání a ubíráme se do nedalekého zámku ku ště-drovečerní večeři, která sestává z brambo-rové polévky, guláše, jedné jaterničky, dle přání porce černé kávy nebo čaje a pěti u-herských cigaret. V osm hodin idem zpět do míst pro nás již určených. Nyní jsme až ve třetí záloze, tedy možno si trochu dřimnouti. Každý se uloží na své místo a zabrán my-šlénkami na domov brzy usne. Obloha se jaksi jasní. Na všech stranách hrobové ti-cho jako když se očekává jakási zvláštnost. což trvá do tří čtvrtí na dvanáct, když jako by nás chtěli nepřátelé upamatovati, že na-stává právě okamžik, kdy přišel na tento svět Spasitel, spustí se všech stran palbu z pušek i z děl a do vřavy sem tam mísí se světelné střely. K ránu opět jest ticho. Takový asi byl náš štědrý večer na poli vá-lečném.«

Tábor, roč. 49, č. 5, 29. 1. 1915, s. 4

Josef Hájek

Člen technického personálu, zámečník, tiskárny Milana Nedvídka bojoval roku 1915 na srbské frontě. Po novém roce otiskl týdeník Český jih jeho dopis s názvem „Pomeranče kvetou“. „Josef Hájek, píše nám v blahopřání k vánočním svátkům a Novému roku, že je dobrého zdraví a daří se mu stále dobře. Pět dní je v zákopu a deset dní v záloze, jinak panují slabé dělostřelecké přestřelky, které se minou úplně účinkem. Počasí je dosti pěkné až na bóru vždy několikadenní. Pomeranče kvetou a člověk by ani neřekl, že je válka, nebýt skutečnosti a touhy po domově.“³ Josef Hájek bydlel po válce (1923) s manželkou Annou v Dlouhé 341 (vedle MŠ, dnes na místě tohoto domu stojí nový dům č. p. 2899).

³ Pomeranče kvetou, Český jih, roč. 44, č. 1, 1. 1. 1916, s. 4.

Václav Hrubý (*1893) pracoval po válce v tabákové továrně jako úředník, bydlel v Přebrátilské 330.

Naše Vánoce. Studující VII. třídy gymnasia v Táboře, p. Václav Hrubý, t. č. jedn. dobrovol. desátník, nalézající se v poli, líčí průběh prožitých vánočních svátků takto: Tesknou naší předvánoční náladu dovršila smutná událost. Den před Štědrým večerem padl při vykonávání těžké povinnosti, z naší čtyř svobodník Mraček, majitel velké a malé stříbrné medaile, zasažen do hlavy nepřátelskou střelou dum-dum. Všichni jsme jej srdečně litovali, vzpoměli jeho rodičů a více — Reč každého byla: dnes on, zítra já. Štědrý den sám nelíbil se nikterak od rychle zde prchajících dnů jiných. Stejně jako u Vás bylo snad počasí. Všude bilo, zimní větřík od Čech přinášel nám vzpomínky a pozdravy našich drahých doma. Tak alespoň my mezi sebou jsme uvažovali. Aby alespoň něco připomínalo nám, jak jsme slavivávali Štědrý den, upravili jsme si s jednoroč. dobrov. četařem Černým vánoční stromeček. Chudíček, ale tak vzácný, jako ten nejbohatší vánoční strom. Malý smrček, zasažený v konservě, ozdobený několika sušenkami, cigaretami jedním jablkem a čtyřmi svíčkami. Slýchával jsem vždy, že vánoční stromek je symbolem lásky a snášenlivosti lidské, znamením míru, ale co bylo — není; květina zůstala, ale pozbyla pelu . . . Večer neočekávaným dárkem překvapil nás náš pan poručík Haslauer, jindř.-hradecký rodák. Čtvrtkou piva a několika krabičkami rakouských sportek. Pivo, myslím, že ovesné, chutnalo nám jako nejlepší plzeňské, poněvadž již po tři měsíce žádný z nás v podobném nektaru nesmočil ani rtu. Večerní poštou obdržené vánoční dárky od žaček obecné školy z Vídně, pamětlivých dobrodějů vojínů v poli, způsobily nám příjemný okamžik. Suchary, cigarety, listky polní pošty, dýmky, kapesní nože, svíčky atd. Každý dostal něco na zub a z ostatních věcí, co se mu nejlépe hodilo. K tomu přidružily se dárky a dopisy od našich drahých. Radost ze všeho toho a trochu čaje byla naše štědrovečerní večeře. Ovšem, že maličkosti tyto nedovedly nám nahradit klid a spokojenost v kruhu našich drahých. Největší tesknost a žal vzbudil v nás tento dojem: Měli jsme do půlnoci službu. Krásná měsíčná svatá noc. Asi o 10. hodině zanesl k nám větřík z blízkého městečka za frontou zvuky naší kapely. Mezi několika německými vánočními písněmi zaslechli jsme dvakrát opakovanou naši: »Narodil se Kristus Pán« . . .

Český jih, roč. 44, č. 2, 8. 1. 1916, s. 3

Naši ve vojště. Pan Fr. Kubík píše nám z ruského bojiště na lístku ze dne 24. prosince: »Upřímný pozdrav Vám zasilám a zároveň dík za »Tábor«, na který vždy s dychtivostí čekám, abych se v něm dočetl zpráv z mého rodného kraje a z milé naší české vlasti. Jsem bohudík zdrav. Vánoce užívám bez ryb, bez vánočky s patronami v ruce a s »břízkou« na zádech vzpomínaje na všechny známé a přeje jim šťastný nový rok. K štědrému večeru mám »hrbatou« (herbata = čaj) a víno.« — Pan Boh. Sva-

Tábor, roč. 50, č. 2, 7. 1. 1916, s. 4⁴

známým iVám Váš J. W.« — Pánové Hronek, Waicenbauer a Skydánek nám píší na lístku ze dne 31. prosince: »Děkujeme za posílání »Tábora« a oznamujeme nové číslo pošty. Jsme nyní zase v Bukovině. Vánoce oslavili jsme v železničním voze na cestě z jihu. A dařilo se nám dobře, neboť jsme měli také vánoční stromek a ten byl až z Čech! Kolega Vávra z Č. Budějovic dostal bedničku, ve které byl i malý cukrovím zdobený stromek. Zavěsili jsme ho ke stropu vozu a na štědrý večer v Budapešti při černé kávě rozsvítili. Jaké to byly vzpomínky na domov. Přejeme všem svým známým mnoho štěstí v Novém roce a těšíme se na brzké šťastné shledání. H., W., S. —

⁴ František Kubík pracoval před válkou i po ní na městském stavebním úřadě. Bydlel se svou manželkou Boženou, kterou si vzal roku 1919, v domě svých rodičů v Erbenově ulici 593 (na jeho místě je OD Dvořák).

Josef Šitner (*1889 Vlksice)

Vyučil se zedníkem, vzal si dceru svého mistra Boženu Židoňovou z Vlásenice na konci roku 1912. Ještě než v lednu 1915 narukoval, narodili se jim dvě děti, Jaroslav a Marie. V létě 1915 se dostal se 102. pěším plukem na východní frontu, ale na podzim byl převelen na italskou (sočskou) frontu u města Gorice a Doberdobského jezera (dnes italsko-slovinská hranice), kde sloužil v sanitním oddělení.

Na Štědrý den 1915 poslal manželce feldpostku s tímto textem: „Drahá Manželko! Předem přijmi ode mě srdečný pozdrav a tisíce políbení v trudných vzpomínkách na vás drazí miláčkové. Píšu ti jak užívám štědrý den. Přecházím po krajině a vzpomínám stále na vás, kdybych se mohl s vámi potěšit, nic mě nebaví, jsem celý smutný. Den jest mlhavý, ale teplý. Ten salám, co jsi mě poslala, tak mám na svátky a ostatně se mám dobře. Střelba jest tichá, tak že jsem klidný, dekunk (úkryt) máme pěkný, topíme si v něm a každý vzpomínáme na domov. Tak ještě mnoho pozdravů a řadu hubiček vám zasílá váš věrný Tatiček s Bohem.“ (dopis č. 20) Sníh neměli, ale často pršelo. Po Vánocích měl pan Šitner opět potíže se žaludkem.

Josef Šitner se dostal na podzim 1916 na italské frontě do zajetí. Těsně před koncem války vstoupil do čs. legií v Itálii. V roce 1919 bojoval na Slovensku. Po odchodu z armády žil s rodinou ve Vlásenici.

Šikovatel Josef Bouša

V civilu taneční mistr, popřál na svém lístku z 8. 12. 1916 všem šťastné Vánoce a Nový rok. Touto dobou dlel na východní frontě.

trupám. Přeji Vám i všem našim milým krajanům a sousedům tábořským i z okolí ode všech šťastné vánoce i nový rok. Budeme příští vánoce slaviti v kruhu našich milých? Také Vám, drazí krajané bez rozdílu hodnosti a šarží, kteří nalézáte se s námi v poli, přejeme z upřímných srdcí klidné vánoční a novoroční svátky. Posílejte časté zprávy do našeho nám tak milého »Tábora« a tak budeme aspoň tímto způsobem čísti jeden o druhém, že jsme ještě zdraví. Táborák Táboráka nikdy neopustí. Vy pak šťastní krajané, kterým osud dopřál slaviti vánoce v kruhu svých milých, věnujte o štědrém večeru vzpomínku těm, kdož v dálných cizinách často vzpomínají na Vás- Bouša.« — Redakce »Tábora« ubezpečuje naše krajany ve válce, že jistě všichni vzpomínáme na ně vzdálené srdečně. Přejeme všem, ať kdekoli konají službu vojenskou, aby vánoce ztrávili co nejpříjemněji a v novém roce, aby splnily se všechny jejich vroucí tužby a přání, které jsou i tužbami našimi: v novém roce 1917 všichni na šťastnou shledanou-

Naši ve válce, Tábor, roč. 50, č. 45, 22. 12. 1916, s. 3

Taneční mistr Bouša se po skončení války vrátil do Tábora a obnovil své taneční kurzy na Střelnici.

V domě byly 4 byty, v jednom byla nájemnice, v dalším bydleli staří Kubíkoví a v dalších dvou jejich synové. Srov. Sčítání obyvatel 1921, Tábor 593, <https://digi.ceskearchivy.cz/633449/55>.

Stavitel Jan Šimůnek zaslal hostům ve vinárně u Langů vánoční a novoroční pozdrav. Píše, že se mu nevede špatně a touží opět si zajít k Langům (dnes restaurace Na Schůdkách) na „čtvrťku.“ (2. 2. 1917)

Stavitel Šimůnek píše, jak v Taškentu oslavili Vánoce: „Dnes sděluji, jak prožili jsme štědrý večer včerejší ve zdraví. Před večeří sešli jsme se všichni v čítárně. V proslovu vzpomínali jsme nejprve svých rodičů, manželek, svých bratrů a příbuzných, pak nám zahráli hoši několik kousků a šli jsme do svých pokojů na večeři. Jelikož v čítárně pro společnou večeři by nebylo tolik místa. K večeři byla obligátní rybí polévka, rybička smažená, sumeček v rosolu a černé kafičko. Na překvapení sebe dali jsme si 70 kopějek do kuchyně a za to dostali jsme od Ježíška vánočku, dvě libry ořechů, dvě libry jablek. Při večeři jsme ťukli s kolegou Rudolfem svým milým doma na zdraví. – O koledě v Taškentu píše p. stavitel Šimůnek, že nemohl s koledou upadnouti na ledu, protože ledu tam nebylo. Jen z rána je lehounký mrazík za pěkného slunka asi jako u nás koncem března. Po ránu je v Taškentu příjemná procházka. Velbloudí karavany v dálce dělají svými zvonky pravou vánoční náladu. Taškent je všeho ruchu válečného vzdálen a tak jsou tu vánoce opravdu svátkem radosti. Ovšem vzpomínka na vzdálené příbuzné tuto příjemnou náladu kalí. – Konečně sděluje pan stavitel Šimůnek, že i se starým rokem se rozloučil v dosti dobré náladě.“ (23. 2. 1917)

Po skončení války zůstal v Taškentu, kde pracoval jako projektant na ministerstvu zemědělství, kde čekal na úřední osvobození. Pokusil se uprchnout, ale byl dopaden a uvězněn v těžkém žaláři. O další útek se již nepokusil. Do ČSR se vrátil v srpnu 1920.

Václav Vašíček (*1887 Dobronice u Chýnova)

Mobilizován při částečné mobilizaci. V srpnu 1914 odešel s 28. zeměbranceckým plukem na balkánskou frontu. V září 1914 těžce raněn, na frontu se dostal až na jaře 1915. Už v srpnu se dostal do zajetí, v létě 1917 zařazen do 6. pluku čs. legií. O Vánocích 1914, které trávil jako rekonvalescent u své manželky Marie Málkové (sňatek 16. 11. 1914 v Táboře) ve Vídni, se ve svém deníku nezmiňuje.

Vánoce roku 1915 strávil už v zajetí. Od září 1915 pracoval nedaleko Vasilovky (jižně od Smolenska a východně od běloruských hranic), kde s dalšími zajatci kácel les. Bydlel u nejbohatšího sedláka ve vesnici. Majitel Dimitrij byl na frontě, o statek se starali jeho rodiče, manželka a dvě děti. Dimitrij se dostal na Vánoce 1915 domů, protože se léčil po zranění nohy. „Vyprávěl nám pěkné historky z fronty a často nám hrával na balalajku národní jejích hudební nástroj o šesti strunách. Vánoce jsme prožívali v kruhu jeho rodiny, a jeho žena nás pohostila různými velice chutnými a dobře připravenými jídly. Na prostřední svátek vánoční k nám tam přijel z Kijeva polský katolický kněz, který sloužil na návsi uprostřed vesnice pro nás zajatce mši a každý jsme od něho dostal 50 kopějek na přilepšenou na svátky.“ (ND 620, s. 64–65)

Vánoce 1916 strávil v Kyjevě jako dělník v továrně Čecha Adolfa Hronka, která vyráběla obráběcí stroje. Vánoce 1917 strávil už jako legionář 6. pluku v Pyrvatynu (východně od Kyjeva). „Vánoce r. 1917 jsme strávili velice pěkně, udělali jsme si nádherný vánoční stromek a po dobré štědrovečerní večeři jsme dostal každý dárek od br. plukovníka J. Červinky, který nás přišel asi o 23. hodině v noci s velitelem naší roty br. poručíkem Bláhou navštívit. Dne 25. prosince r. 1917 o 9. hodině dopoledne velitel druhé divise generál Podgajecký přehlídí náš celý pluk, aby se o jeho zdatnosti přesvědčil a jest s jeho výcvikem úplně spokojen. Celý pluk pak jemu za zvuku plukovní hudby na počest defiluje na velikém prostranství před městskou věznicí. Přehlídka našeho pluku přilákala mnoho místního obyvatelstva, které obdivuje naši zdatnost. Všechny rotý pak se rozcházejí za zpěvu našich národních písní do svých nádherně vyzdobených ubikací, v čemž jedna rota přestihovala druhou. V poledne měli jsme připravený u naší roty slavnostní oběd a to dvojí maso hovězí i vepřové, k čemuž nescházely naše české knedlíky se zelím a pivo.“ (ND 620, s. 103–104)

Štědrý den roku 1918 oslavili „Hanáci“ v Jekatěrinburgu v sále dívčího gymnázia. Měli je strávit na kungurské frontě, ale pro přeplněnost trati, se vrátili zpět do svého prozatímního posádkového města. Jako vánoční dárek v roce 1919 dostal Václav Vašíček povýšení na desátníka (21. 12.). Pluk oslavil vánoce v Ačinsku (západně od Krasnojarsku). „Byl to nejsmutnější štědrý večer jaký vojáci našeho 6. pluku na Sibiři slavili a nikomu z nás není do veselí, ačkoliv se všichni do něho nutíme. Pluk není celý pohromadě a to je hlavní příčinou, že není mezi jeho vojáky nálady býti veselými jako jsme bývali jindy o svátcích.“ (ND 620, s. 318)

Václav Vašíček se vrátil do ČSR v červnu 1920 po cestě kolem světa na lodi President Grant. S manželkou se přestěhoval do Tábora, Bydlinského, kde začal pracovat u čs. drah.

Václav Kaplický (*1895 Červený dvůr)

První válečné Vánoce (1914) strávil s rodinou v Táboře, dostal dovolenou. O Vánocích 1915 dostal pod stromeček odjezd na východní frontu. K 75. pěšímu pluku narukoval na jaře 1915. Během výcviku v Jindřichově Hradci onemocněl tyfem. Po vyléčení ale nebyl schopen služby v poli, pracoval v nemocnici. V listopadu přesídlil s plukem do Debrecínu, kde šel krátce před Vánoci k nové vojenské prohlídce. „Právě na Štědrý den jsme se nakládali do vagonů, a když se na nebi ukázaly první hvězdy, vyjížděl náš dlouhý vlak tiše a bez hudby z debrecínského nádraží. Kdo mohl, stál ve dveřích a ohlížel se nazpět. Ne na Debrecín, to město nikomu nepřiřostlo k srdci, ale někam daleko za Debrecín, daleko na západ k Jindřichovu Hradci, k Táboru, Pelhřimovu, Počátkám, ke Kamenici nad Lipou. Zdali se tam ještě někdy vrátíme?

Vlak přejel výhybky, město zůstávalo v dálce, až zmizelo docela. Vojáci umlkali a hledali si místo na spaní. Zavírali oči, ale neusínali. Patrně vzpomínali. Na Debrecín? Na dobré jídlo? Na milá děvčata? Nevím. Já myslil na domov. Touhle dobou celá naše rodina sedí u štědrovečerní večeře a jistě všichni vzpomínají na mne. V čele prostřeného stolu sedí otec, proti němu maminka, po její pravici Máňa a Pepča, po levici Lída, mé místo je prázdné. Nyní všichni vstávají a maminka jako každého roku se nahlas modlí. Za mrtvé i živé. Letos snad přidá i otčenášek za mne. Hlas se jí chvěje ... Ale možná, že jsou již po večeři a rozsvítili svíčky na vánočním stromku. Maminka zanotuje koledu Nesem vám noviny, potom ještě Chtíc, aby spal, mu zpívala ... Tatínek nezpívá, jen maminka a sestry. Máňa má pěkný hlas. Já letos poprvé nejsem mezi nimi. Ach Bože! Zdalipak již dostali telegram? Poslal jsem ho schválně pozdě. Snad ještě nic nevědí ... kdyby maminka věděla, že odjíždím na frontu, z které se možná nevrátím ...“

... „Lokomotiva těžce supěla, patrně již stoupala do hor. I opilci již ztichli, zmlkla harmonika. Nastoupila mrazivá noc, v níž lidé čekají na příchod Vykupitele. Přejde? Vykoupí nás? Spasí? Snad už to ani není v jeho moci. Vezou nás jako dobytek na porážku, mluví se o nás jako o kanonenfutr. Je ještě pro nás spása nebo vykoupení? Kolik už jich jelo touto cestou před námi a kolik jich ještě pojede po nás. Kdy konečně nastane konec tomu strašnému vraždění nevíňátek?“⁵

O čtyři roky později 24. 12. 1919 vyplul Václav Kaplický na lodi Shunko Maru domů. Pro většinu více jak tisícového osazenstva se jednalo o první plavbu „zaoceánským“ parníkem, který dorazil do Terstu 12. 2. 1919 po plavbě kolem Asie. Václav patřil k 54 členné skupině sjezdových delegátů, kteří se měli zúčastnit zakázaného sjezdu, ale místo toho byly uvězněni. Domů se vraceli v internaci, ztratili status legionáře.

⁵ Václav KAPLICKÝ, Hrst vzpomínek z mládí, Praha 1988, s. 170–171.

Václav Kaplický se po návratu do republiky usadil v Praze. Na počátku okupace pracoval v nakladatelství Melantrich, ale odtud odešel roku 1940. Ještě předtím se podílel na vydání Alšova Špalíčku národních písní a říkadel (1940). Poté začal pracovat v agrárním nakladatelství Novina, kde se dočkal konce války a osvobození.

Václav Trešl (*1894 Myslkovice 107)

Nejmladší ze čtyř dětí chudé rodiny domkaře a zedníka Václava Trešla a jeho manželky Anny roz. Holbové. Václav Trešl ml. se vyučil zedníkem. Počátek války ho zastihl ve Vídni, kde pracoval jako štukatér a naučil se zde dobře německy. V srpnu se vrátil domů, kde obdržel povolávací rozkaz. Dne 1. 10. 1914 byl odveden k 75. pluku do Jindřichova Hradce. Tehdy měl vážnou známost s Marií Hanzalovou, ze selské rodiny ze Sedlečka u Soběslavě, s níž se oženil roku 1922.

„Letošní Štědrý večer jsem slavil na vojně ve starých kasárnách v Hradci. Jaký to obrat v našem životě za pouhý rok! Loni byla naše rodina o Vánocích pohromadě, letos já jsem již na vojně. Ani mě před rokem nenapadlo, že budu vojákem dřív, než přišel pravidelný odvod. Letošní vánoční svátky jsou smutné. Na vojně máme jinak veselo, ale o svátcích každý vzpomíná na útulný domov. Co jsou však pro nás svátky? Cvičíme jako ve všední den, držet svátky prý není kdy. Na Hod boží mě navštívil můj bratr Josef se švagrovou a hrozně se divili, že o svátcích cvičíme.“⁶

V březnu 1915 se Trešl dostal na východní frontu do Karpat. Zde se dostal při jedné z ofenziv v červnu 1915 do ruského zajetí i se svým starším bratrem Josefem (*1881) a dalšími čtyřmi přáteli⁷, s nimiž ho pojil další osud. Měsíc pobyl v zajetí v Kyjevě a asi od poloviny července pracoval (staral se o koně) na jedné z usedlostí u Vasiljevki na řece Orel v Sachnovščinském okrese. „Nás šest, dva ženatí a čtyři svobodní, sedíme na Štědrý večer u stolu a vzpomínáme na drahý domov, kde právě taky chystají štědrovečerní večeři. Jak býval tento večer krásným, když jsme ho prožívali v rodinném kruhu! Já aspoň mám pěkné vzpomínky. Už jsem druhé Vánoce mimo domov, letos dokonce v Rusku, daleko od milého domova. Doma asi vzpomínají na nás, kde jsme a kde ten štědrovečerní večer slavíme. Myslí snad na totéž jako my. Upravili jsme si vánoční stromek z třěšňového vršku, protože v dalekém okolí není jediný strom. Bárin mladý i starý přišli k nám do chaty a poslouchali naše vánoční písně, které jsme zpívali. Hned nám bylo tepleji u srdce. Rusové slavili Vánoce dle jejich kalendáře až za třináct dní po nás.“⁸

Další Vánoce (1916) Trešl s bratrem a přáteli (šestka) trávil sice stále v zajetí, ale v Debalzeve v Doněcké oblasti, kde pracovali jako železniční dělníci. Oba Trešlové uměli dobře rusky, dokonce i azbuku, takže četli i noviny. „Nastaly Vánoce, ty svátky radostné ve všech rodinách, my se všichni octli bez peněz, a to jsme na tom byli moc špatně. Na Štědrý večer jsme seděli všichni v kuchyni. Rumuni a Poláci si po večeři polehali na slamníky a oddali se myšlenkám na domov. My jsme zůstali v kuchyni a bavili jsme se. Hoši neměli cigaretu, a to již tedy byla velká bída. Jedině kuchař Charvát měl asi tři balíčky machorky, tak ji vysypal na hromádku na stůl a kuřáci si aspoň mohli zakouřit. Já jako nekuřák jsem opravdu litoval kamarády, kteří ani na tu machorku neměli. Natož aby si mohli koupit papirosy (cigarety). O Vánocích právě dávali v místním divadle pěkný kus a já musel sedět doma. Aspoň jsem vzpomínal na vzdálený domov, co asi naši dělají.“⁹ V dubnu 1917 se osudy šestky rozešly. Václav Trešl odjel s kamarádem Josefem Žurkem do Bachmutu, aby vstoupili do čs. vojska.

⁶ Václav TREŠL, Kronika mají velké války, Praha 2018, s. 46.

⁷ Honza Kozel a Gusta Pazderů neboli Jeřábek z Myslkovíc, Vojtěch Kubů ze Skalice a Petr Petřů ze Sedlečka.

⁸ Tamtéž, s. 114.

⁹ Tamtéž, s. 129–130.

Vánoce roku 1917 Trešl strávil jako frekventant telefonního kurzu v Beryševce (2. pluk). „Vánoce jsou vždy nejlepší svátky. Vzpomínám na rodiče, na příbuzné a na svou lásku, co asi dělají. Nám se zde daří dobře, vánočky, koleda a máme vše. Jen domov nám schází a to nás trápí všechny nejvíce. Domov a jen domov máme na mysli. Netušíme, jak se tam mají. Že i oni vzpomínají, víme jistě. Přejeme si nejrůzněji, abychom se opět šťastně sešli v drahém domově.“¹⁰

První svobodné Vánoce, jak bychom je označili v Československu“ v roce 1918, strávil Trešl v Miasu na Urale. „Vánoce jsou tu, ani jsem se jich nenadál. Slavím je v kruhu svých kamarádů v mém bytě. Místo vánočního stromku nám šumí na stole plný samovar. Vzpomínáme všichni na domov a těšíme se, že příští vánoce budeme již oslavovat doma. Vzpomínky na domov letí vesmírem. Tušíte, vy tam doma, že na vás vzpomínám? Mně se daří dobře, mám všeho dost. Pálí a zároveň hřeje mě vzpomínka na domov a naděje, že vás, drazí moji, snad již brzo spatřím. Těším se na to shledání jako dítě.“¹¹

Toto přání se mu nesplnilo. Od února 1919 sloužil jako kancelářská síla v 1. zdravotním vlaku u štábu 1. čs. střelecké divize, v němž ustupoval na východ do Vladivostoku. Vánoce Václav Trešl strávil v Krasnojarsku, kam jeho vlak přijel 23. 12. „Dnes je Štědrý den. My však nemůžeme vůbec myslet na Vánoce. Nebezpečí, které nás obklopuje, nám nedopřeje chvíli času. Den uběhl a nastal Štědrý večer. K večeru byla nařízena náhlá pohotovost všeho bojeschopného mužstva. Kdo mohl udržet v ruce vintovku, musel být připraven. A tak zatímco právě píšu na stroji, po pravé ruce mám nabitou vintovku, po levé jsem si položil šest ručních granátů, kapsy jsem naplnil patrony. Čekalo se, že bolševici na Štědrý večer podniknou útok na Krasnojarsk. Situace se čím dál tím víc zamotává. Všech se zmocňuje jakýsi zjevný zmatek. Dostali jsme se do opravdu mizerné šlamastyky. Před námi leží dlouhý železniční most přes řeku Jenisej. Stačilo by, aby ho bolševici poškodili. Nastala by nám svízelná cesta pěšky přes řeku, která je naštěstí zamrzlá. Ale stejně v tom množství sněhu a krutých mrazů by se šlo pěšky prabídně.“¹² Po půlnoci zřejmě bolševici na město zaútočili, ale po páté hodině ráno vyjel Trešlův vlak na další cestu, takže se bojů nezúčastnil. Most přes Jenisej bez problémů překonali.

Václav Trešl se vrátil do ČSR 23. 4. 1920 18. transportem na lodi Sheridan, která vyplula z Vladivostoku 28. 2. 1920. Po návratu nastoupil na tříměsíční dovolenou, během níž 7. 7. 1920 obdržel revoluční a spojeneckou medaili. V prosinci 1920 byl zařazen jako četař v záloze do 29. pěšího pluku plk. J. Švece v Českých Budějovicích. Po odchodu z armády nastoupil k četnictvu.

¹⁰ Tamtéž, s. 202.

¹¹ Tamtéž, s. 292.

¹² Tamtéž, s. 316.